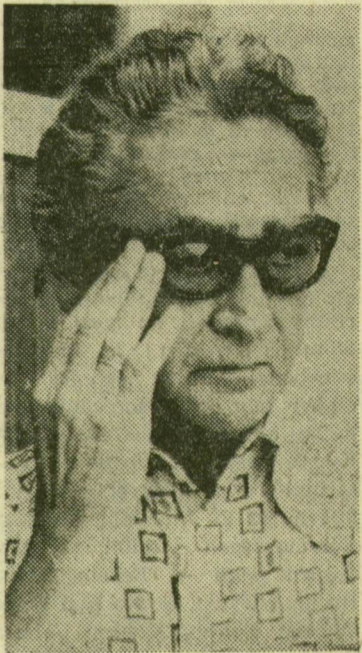

Írók a Tisza táján

Mocsár Gábor

— Sokáig kergettünk a nyáron. Merre jártál?

— Sokan tudják azt, hogy én most Debrecenről írok könyvet, időm nagy részét emiatt ott kell töltenem. Azonkívül csavargok én sokfelé, Szatmazon, a Hortobágyon, a Debrecen környéki erdőkben. Felkeresem a régi helyeket, ahol születtem, éltem.

— Ez mind a munkával függ össze, vagy egy kicsit a pihenéssel is?

— Mind a kettő. Az a jó munka, ami egyúttal élvezet is.

— Mindjárt előjött Debrecen. Mi szoktak mondani: a te ingád két pólus között mozog, az egyik Szeged, a másik Debrecen.

— Eppenséggel most nagyon kileng az inga, amiatt, hogy Debrecenről írok könyvet. Ez régebben is így volt, én Debrecenről nagyon jól ismerem, és azon is gondolkodtam már — sokan kérdezik Szegeden —, hogy ugyan-ezt a fajta könyvet nem írnám-e meg Szegedről. Annaira nem ismerem Szegedet. A gyermekkori emlékek — ott jártam iskolába, ott voltam először szerelmes, aztán meg ott tanultam ki a mesterséget, ott lettem először újságíró —, minden eredendő élményanyag odafűz. Szegedet is nagyon szeretem. Az a 14 év, amióta itt lakom, nekem nagyon sokat adott.

— Most érzelmiem is, munka szempontjából is megosztod magad a két város között. Ez az osztozkodás békességgel megy, vagy belső háborúval?

— Nehéz erre válaszolni. Nem szeretek örökké békében élni magammal.

— Itt békében élsz?

— A békés visszavonulás gondolata ijeszt is, rémiszt is, de nem hiszem, hogy vissza tudnék zökkenni olyan békés állapotba, amikor nincsenek háborgásaim.

— Viszont Szegeden te nagyon jó témákat ástál föl a mélyből, és jó közegre, munkaközegre és irodalmi témaközegre találtál.

— Annak idején úgy jöttem el Debrecenből, hogy egy koffer volt nálam. Akkor se állásom, szinte családom se, semmi. Dühből, dachból is úgy állapodtam meg önmagammal, hogy megmutatom: minden évben egy könyvet kiadok a kezemből.

— Ezt túl is teljesítetted.

— Túlteljesítettem, igen. Ehhez nekem Szeged rengeteget adott. Munkalétkört, jó emberi légkört és témákat. Szinte velem együtt jött ide az olajbányászat, és mi egymásra találtunk. Ebből nekem eddig már két könyvem íródott. Azonkívül a tájbeli témákról sokat tudtam szociografizálni.

— A szépirodalmi élményanyagod mintha kissé idegenebb volna ettől a tájtól.

— Attól függ, hogy milyen műfajról beszélünk.

— A kimonáttan cselekményes...

— Rengeteg felé járok az országban, az egyikbe itt botlok bele, a másikba ott, de én nem mondanám azt, hogy Szegedtől idegenek ezek a témák. Például néhány novellát írtam, meg rádiójátékot, amit ha nem Szegeden élek, nem tudok megírni.

— A rádióval, a tévével is jó házasságban vagy. Mit jelent ez az isónak?

— Nem sok örömet.

— De annál nagyobb népszerűséget, nem?

— Csak kielégítetlenül hagy. Én nem vállalkozom arra, hogy a saját művem forgatókönyvét megírjam, mert nem értek hozzá. Amikor pedig visszalátom a gyermekemet, alig ismerem rá néha.

— Szívesen jársz a legmaibb életben is, és nagyon szívesen fordulsz a történelmi múltba is témáért? Hogy tudod ezt a kettőt így egyszerre, szinte egy időben művelni?

— A történelmi témáim tulajdonképpen — két nagyobb munkáról lehet szó, az egyik a Gyémántper, a másik a Rákóczi-szabadságharc — nagyon mai témák. A Gyémántperben a forradalmi erkölcsről beszélek, de azért tettem vissza 48-49-be, mert ezt a kort én nagyon szeretem. Másik ilyen történelmi tárgyú könyvem, ami még nincs pontosan befejezve, az se véletlenül a Rákóczi-szabadságharcból merít. Ott meg a népi egység történelmi visszavetítésének a kérdését boncolgatom.

— Neked a történelmi téma arra való, hogy saját véleményed mondd el a korodról a korodnak?

— Ma kérdésekre keresek benne választ. Nem aktualizálás a szó rideg értelmében. Hanem mégiscsak van abban valami igaz, hogy a történelem az élet tanítómestere.

— Rengeteget dolgoztál lapoknál. A riport műfajához ma hogy viszonyulsz?

— Kinőttem belőle. Járkálós műfaj az.

— A személyes jelenlét verbeli riportokra utal a szépirodalmi munkáidban is.

— Nem tudom megtagadni. Nekem az újságírás kilövőpálya volt. Rengeteg embert kellett megismerni, rengeteg típust, és rengeteg társadalmi problémát. Ezeket én még mind fel se dolgoztam szépirodalmi anyaggá.

— Erős jellemű és perlekedő embernek, nehezen meggyőzhető embernek ismerünk. Milyen a közérzete egy ilyen embernek?

— Szeged jó fészek nekem. De meg kell mondanom, hogy voltak itt viharok is. Viharos perlekedések, ahogy te fogalmazol. De az életnek ez velejárója. Az én közérzetemet nem befolyásolja bántó vagy elkeserítő külső tényező. Akkor mindig a munka vigasztal. Voltak nekem Debrecenben is, Szegeden is, mindenhol voltak ilyen vagy olyan baklövéseim, vagy nem értettek meg. Én a világgal ki vagyok békülve, mert olyannak veszem, amilyen.

— De azért harcolunk a világgal.

— Igen. De nem teszek neki szemrehányást. Írtam egyik könyvemben, hogy szólni kéne a valóságnak, ne legyen olyan, amilyen. Hát lehet szólni neki?

— Mit tartasz te Szegedről? És mit tartasz Debrecenről?

— Mindenhol vannak kiugró dolgok, jelentősebb dolgok. S mindenhol vannak más természetű hiányosságok. Szeged — azt hiszem — nem él eléggé a lehetőségével, ami a szellemi kapacitását illeti. De ez elmondható Debrecenről is, minden nagyobb magyar vidéki városról.

Némelyik ugyan neki-nekibuzdul, mint Kecskemét például, de mégiscsak valahogy egymást dörzsolják meg koptatják. Arcnélküliséget vélek felfedezni, de nemcsak itt, Szegeden, amelynek a szellemi múltját nem ismerem annyira, mint Debrecenét. Debrecen rendkívül karakterisztikus város, de most már az a karakter is kezd elmúlni. Egalizáló-dunk. Hogy ebben mi a jó, nem tudom. Annyi biztos, hogy rettenetesen építkeznek mind a két város, és egyúttal ez azt jelenti: hígul. Profilittisztítás kellene, ahogy az iparban mondják. Elsősorban a szellemi életre gondolok. Olykor összekeverem már, hogy mit olvastam az Alföldben, a Tiszatájban, a Kortársban?...

— Ez nekem nem tetszik...

— Tehát a szellemi élet szinképe szinte azonos?

— Igen.

— Elég gyenge most az egészség, de rengeteget dolgozol. Meddig lehet ezt csinálni?

— Nem sokat dolgozom én voltaképpen. Sokat gondolkodom. Az is munka, a létezés egyik formá-

ja. De mindent alávetek egy cél-nak: hogy a könyv megszülessék. Ahhoz még elég egészségesem van.

— Maga az írás neked könnyen megy, úgy tudom.

— Nem. Nem megy könnyen. Az olvasó azt nem veszi észre, hogy nehéz munka árán születnek könnyed írások. Ha látnád a kézirataimat: összeviszva vannak ragasztva, ollóztatva... Ha már csinál az ember valamit, akkor csinálja meg rendesen.

— Most min munkálkodsz?

— A Debrecen-könyvön.

— Ez a Magyarország felfedezése sorozatba megy?

— Igen, abba készül. Mikor leszek vele meg, nem tudom.

— Ebben a sorozatban gondolsz-e még valami más munkára is?

— Nem.

— A drámairói hajlam elszunnyadt benned?

— Nem is volt én bennem olyan nagy hajlam erre. Annak idején, mikor Szegeden bemutatják egyik darabomat, hát a színház kitaposta belőlem, hogy úgy mondjam.

— Meg voltál elégedve azzal a drámával?

— Meg.

— Mégse csinált kevést?

— Azt szoktam mondani: nem értek hozzá. Győzködtek, hogy írjak darabot. Hát így kell, foglalkozni kell az íróval, akinek nincs kedve színházba írni. Az nem megy, hogy valaki ír egy darabot és bekopogtat a színháznál! De ha nagyon követelőznének, talán sikerülne valami.

— Most kicsit megsoványodott a szegedi irodalmi élet. Nem gondold, hogy esetleg Szeged könnyen engedje el a tehetségeit?

— Minden város így van ezzel. Debrecenben azon panaszkodnak, hogy onnan mennek el. Pécsről is rengetegen mentek el Budapestre. Ott vannak a könyvkiadók, lapok, minden... Elterjedt már állítólag rólam, hogy én is elmentem Szegedről. Én nem mentem el, és akik elmentek, kár volt értük, jó néhányért. Nem kellett volna őket elengedni. De nem hiszem, hogy a város csak úgy lemondott ezekről. Ők iparkodtak a maguk helyét megkezesni. Szeged különben inkább befogadó város. Nézd végig a szegedi írókat — nincs köztük szegedi. Mind bevándorolt.

— A régiekről és az újakról is el lehet ezt mondani...

— Sokan szidják emiatt az illetékeseket, de azt hiszem, ok nélkül.

— Befogadni befogad, de ad-e profilt?

— Minden régebbi város meghatározott bezártságban él, és nehezen asszimilálja az ott élő szellemi embereket. Zárt tömb mind-egyik. Szeged különösképpen.

— Sokan azt tartják, ez a mendemonda lábra is kelt, hogy az Oznyalató című írásod Szeged irodalmi életének a karikatúrája.

— Nevetséges dolog ez. Annak hősei élhetnek bárhol, de az biztos, hogy nem szegediek.

— A vidéki író gyakran panaszkodik. A magad példája szerint milyen a helyzete, élete, érvényesülési lehetősége?

— Hát ezt írja válogatja. Vidéken is lehet alkotni, de könnyebben meg lehet sértődni. A vidéki viszonyokra könnyen rá lehet fogni, hogy amiatt nem tud kibontakozni. Szerintem néha a vidék éppen rossz irányba fejleszt: tehetségtelen embereket is íróvá avat, csakhogy nekünk is legyen a járásban egy írónk. Én Illyést szoktam idézni: mindegy, hol annak az íróasztalnak a lába letéve, ne lötyögjön, az a fontos. Én tudtam érvényesülni. Bele is fáradtam egy kicsit. De azt hiszem, ez mindenhol fárasztó.

— Sok szép apróbb, játékos írást lehetett tőled olvasni, s most?

— Nem tudom kiszakítani magam abból a témakörből, amibe éppen beleástam magamat. Nincs bennem már annyi energia, hogy fél kézzel írok egy nagy regényt, fél kézzel pedig apró karcolatokat.

— És a humor?

— Én nem tudom magamat megtagadni Szatirizáló kedvem, lehet, pár év múlva újra föllángol.

— Nagyon nehezen találtunk meg. A továbbiakban hol kereshetünk?

— Megosztott életet élek most, Szegeden is vagyok, meg Debrecenben is. Egy hónapban legkevésbé egy hetet itt töltök, mert én nem szakadtam el Szegedtől.

SZ. SIMON ISTVÁN

Katona Judit

A betű születése

(A szegedi nyomdászoknak)

Ím itt az ember s itt a fém: a mag, a lüktető és lélegző anyag. Fogan, lejjödik és világra jön forrón, silkorgva a leírt öröm. Úgy mint a méh s falában bent a magzat, tartozik össze ólom és a gép. Feszül, jelez a nyomdász idege, szülést vigyáz, majd felmutatja: él. Dajkálja, védi: tűz ujjai, szeme. A betű feláll, iramlík és kiált, vele növekszik ember és világ.

Pardi Anna

Ház esőben

Csend van a földpánt színű esőben. Csend játszik a kitárt ajtó szivárványán. Július. Fű, fa, bokor vált gondolatot az elárvult elméjű kerttel. Csend van. Csak a föld, a föld zokog.

Hány július múlt el, hogy megszületettél? Hány szerves folyamatot értelt meg a föld, hogy felnővekedjél? Hány könnyesepp hullt éted, ha eltévedtél?

Markó Béla

Vasárnap

Most érkeztem a szomszéd délelőttől. Ott már díszíti a nyarat: szilvát kékitenek, gömbölyűnek almát, szalmazin tücsökszóban göngyölik a tórékeny csendet.

Terített asztalunkon a megszegetlen gondolat.

Megfésüljük esőtől csapzott virágainkat, s indulunk mi is nyarat díszíteni. Zöld szilvát kékre ütögetni.

Tamkó Sírátó Károly

Melyik szíved fáj?

Luczy-Muczy... — melyik szíved fáj? Mind a kilenc egyformán!

Első	— fáj a kék mennyboltért
Második	— a hideg holdért
Harmadik	— ha szemem riadt az iramló szépség miatt
Negyedik	— egy bús homokért
Ötödik	— a hullt lombokért
Hatodik	— mert semmit sem ér' kedveszgett életemér'
Hetedik	— elsírt örömeimért
Nyolcadik	— az egész földért
Kilencedik	— Te vége t e d mert a sorsot elvétetted

Úgy élhetnél — velem mintha égbe vinne ezüst hinta

De — így, éljünk bár örökké Nem érlek el soha többé!